

Helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet

Stortingsmeldingen om helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet vil bli lagt fram våren 2009. Havforskningsinstituttet har vært sentral i utarbeidelsen av flere av bakgrunnsdokumentene og har ledet arbeidet med Arealrapporten, Indikatorrapporten, Sårbarhetsrapporten og Kunnskapsrapporten.

Geir Ottersen
geir.ottersen@imr.no

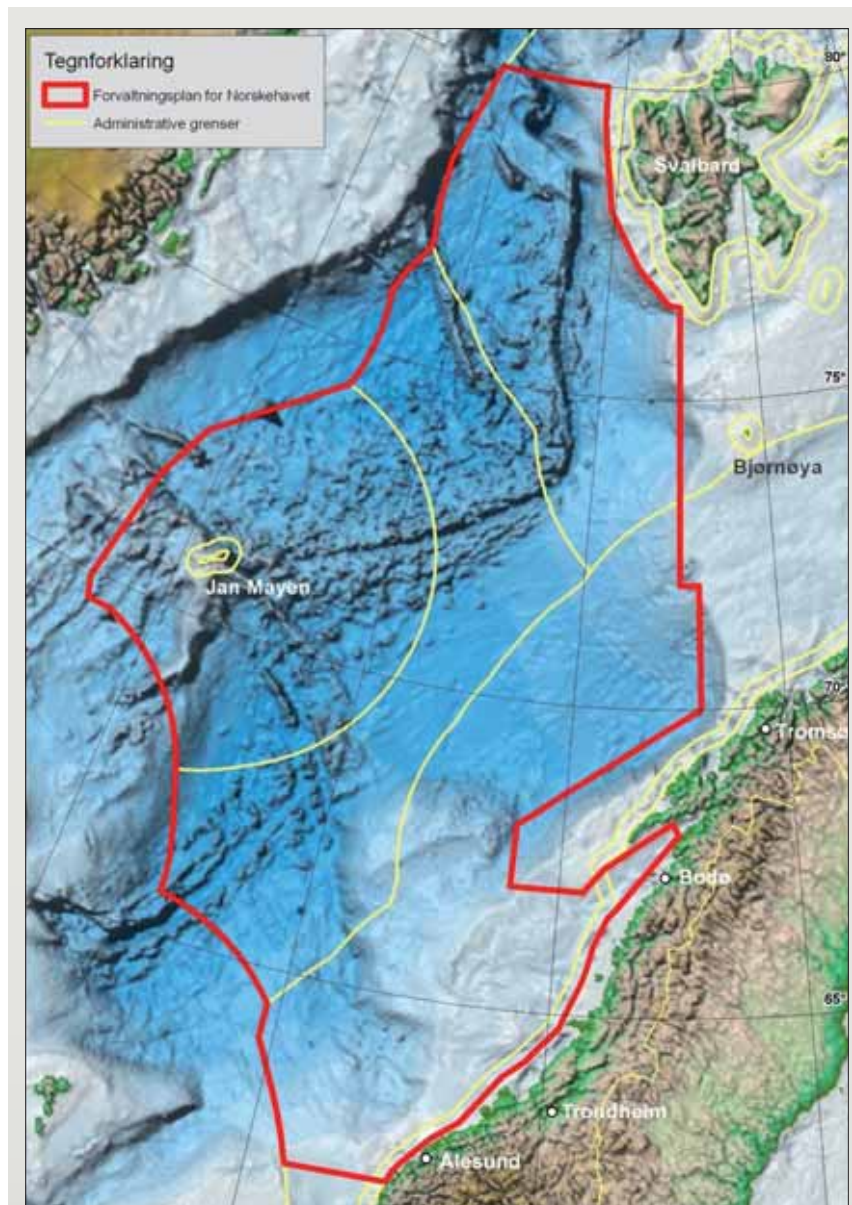
Are Dommasnes
are.dommasnes@imr.no

Harald Loeng
harald.loeng@imr.no

Arbeidet med planen er forankret i Regjeringens 'Sem'-erklæring (2001) og i St.meld. nr. 12 (2001-2002) 'Rent og rikt hav' som Stortinget ga sin tilslutning til våren 2003. Regjeringen signaliserte videre i St. melding nr. 8 (2005-2006) 'Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten (forvaltningsplan)' at denne også vil danne utgangspunkt for arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner for andre norske havområder. Gjennom behandlingen av denne første forvaltningsplanen har Stortinget gitt sin tilslutning til utarbeiding av helhetlige forvaltningsplaner for de andre havområdene.

Geografisk skal planen dekke områdene utenfor grunnlinjen i norsk økonomisk sone fra Stad ved 62°N og nord til 80°N, inkludert dypvannsområder i Norsk økonomisk sone vest for Barentshavet, i Fiskerivernsone ved Svalbard, Fiskerisone ved Jan Mayen og "Smuthavet". Vestfjorden skal dessuten dekkes (figur 4.9.1). Det faglige arbeidet skal dekke hele dette området, mens tiltak i planen kun vil omfatte områder under norsk jurisdiksjon. Planen skal dekke perioden fram til 2025, men når det gjelder klima går man mye lenger fram i tid.

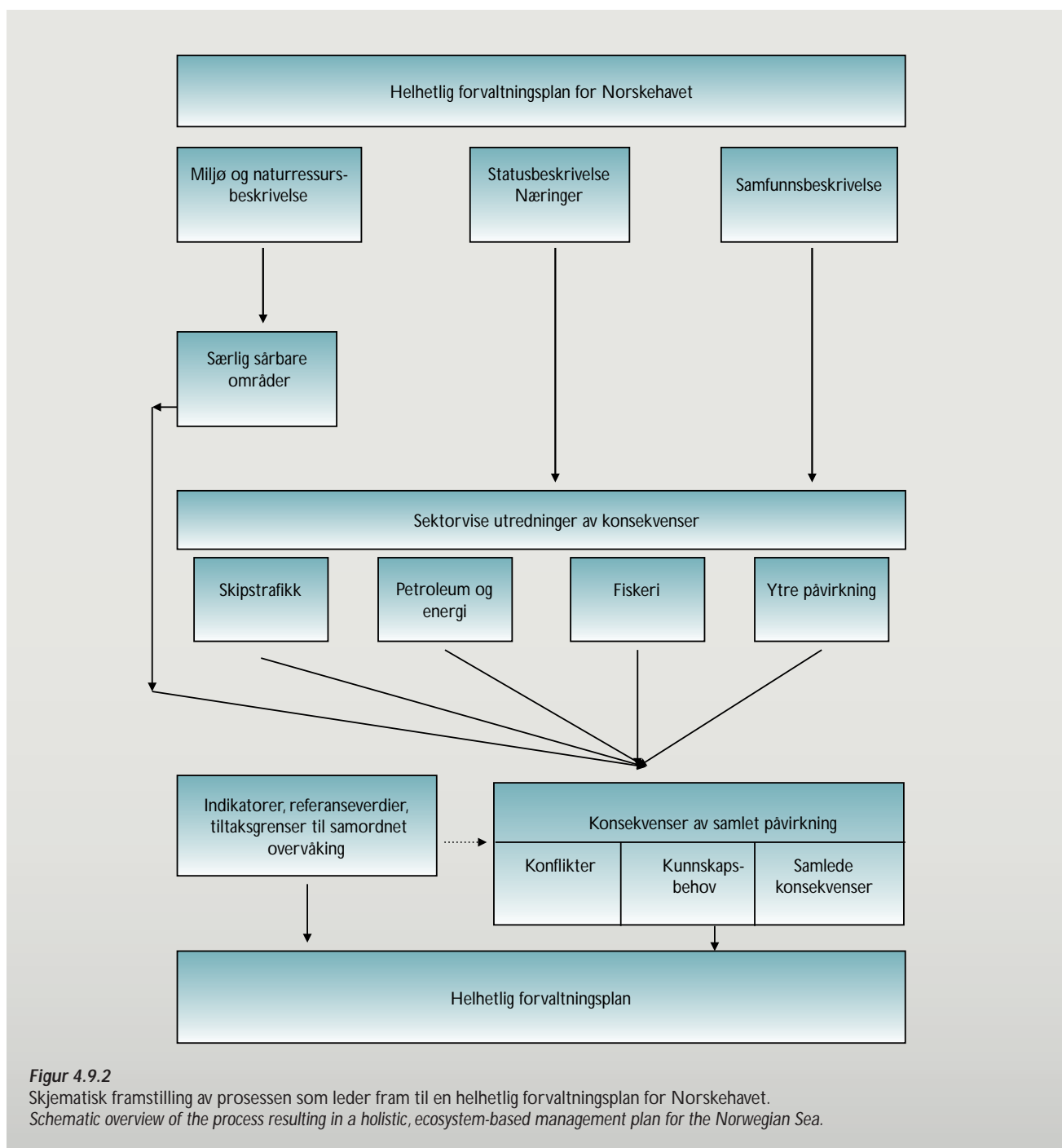
Forvaltningsplanen baseres på kunnskap om konsekvenser av aktiviteter som kan påvirke miljøtilstanden, ressursgrunnlaget, samfunnsforhold og/eller mulighetene for å utøve annen næringsaktivitet i Norskehavet. Først og fremst gjelder dette mulige effekter av petroleumsvirksomhet, fiskeri, havbruk og skipstrafikk i havområdet, i tillegg til aktiviteter utenfor Norskehavet som kan ha effekter innenfor. Som grunnlag for stortingsmeldingen er det siden oppstarten i 2007 skrevet en rekke bakgrunnsdokumenter. Disse dekker faktagrunnlaget og separate utredninger av



Figur 4.9.1

Helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet. Batymetrisk kart med planområdet (tykk rød strek) og administrative grenser (gule streker) inntegnet.

Holistic, ecosystem-based management plan for the Norwegian Sea. Bathymetric map with the area covered by the plan (heavy red line) and administrative boundaries (yellow lines) shown.



Figur 4.9.2

Skjematisk framstilling av prosessen som leder fram til en helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet.

Schematic overview of the process resulting in a holistic, ecosystem-based management plan for the Norwegian Sea.

konsekvenser av henholdsvis petroleumsvirksomhet, fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkninger (klimaendringer, forsuring av havet, langtransporterte forurensninger o.l.) på miljøet, ressursene og samfunnet. I høst ble det videre utarbeidet sammenstillinger av samlet påvirkning fra de ulike sektorene. Disse siste rapportene dekker samlede konsekvenser, mulige konflikter mellom næringer og mellom næringer og miljø, samt vurderinger av kunnskapsstatus og kunnskapsbehov. Alle rapportene kan lastes ned fra henholdsvis Miljøverndepartementet (www.regjeringen.no) og Direktoratet for naturforvaltning (www.dirnat.no). Figur 4.9.2 illustrerer prosessen skjematisk. Underveis har berørte parter og interesseorganisasjoner hatt mulig-

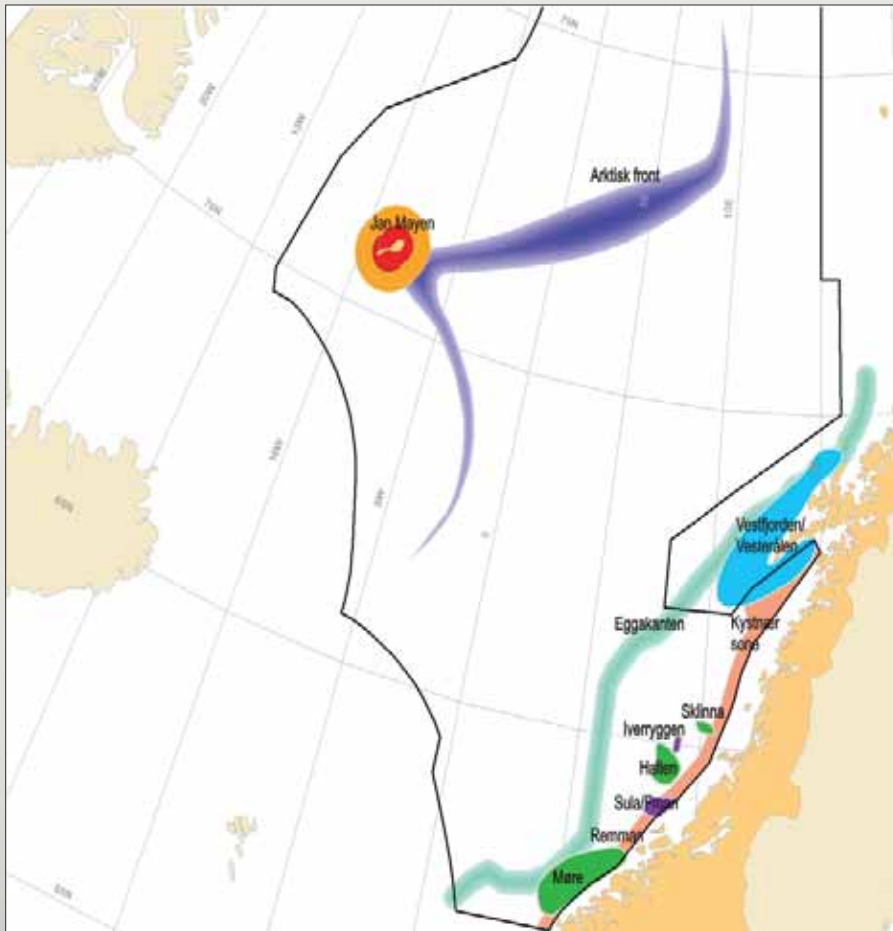
heter for medvirkning i utformingen av utredningene gjennom høringsrunder og høringskonferanser.

Som Norges største marine forskningsinstitutt, har Havforskningsinstituttet deltatt aktivt i hele prosessen og bidratt til de fleste rapportene. Rapportene favner vidt, og mange av instituttets forskere har bidratt. Havforskningsinstituttet har ledet arbeidet med "Arealrapport med miljø- og naturressursbeskrivelse" (Arealrapporten), "Forslag til indikatorer, referanseverdier og tiltaksgrenser til samordnet overvåkingssystem for økosystemets tilstand" (Indikatorrapporten), "Sårbarhet for særlig verdifulle områder i forhold til petroleumsvirksomhet, fiskeri, skipstrafikk og

annen påvirkning" (Sårbarhetsrapporten) og "Vurdering av kunnskapsstatus og kunnskapsbehov" (Kunnskapsrapporten). I det følgende skal vi se litt nærmere på disse delene av planarbeidet.

Arealrapporten

Arealrapporten for Norskehavet består av tre hoveddeler: Miljø- og naturressursbeskrivelse, Særlig verdifulle områder og Viktige områder for næringer. Den første delen gir en innføring i økologiske særtrekk ved Norskehavet. Den andre hoveddelen identifiserer særlig verdifulle områder (SVO-er). I utvelgelsen av SVO-er er det fokusert på de områdene som er viktige for biologisk produksjon og de som er viktige for det biologiske mangfoldet.



Figur 4.9.3

Prioriterte særlig viktige områder for miljø- og naturressursene i Norskehavet begrunnet med minst ett av de to hovedutvalgs-kriteriene, viktighet for biologisk mangfold og viktighet for biologisk produksjon.

Prioritized areas of especial importance for environmental and natural resources in the Norwegian Sea based upon at least one of the two main criteria for selection; importance for biodiversity and importance for biological production.

Områdene har det til felles at de er viktige for mer enn én art. De omfattes gjerne av flere utvalgs-kriterier og er allerede anerkjent for sin verdi. I Norskehavet omfatter dette hovedsakelig tre typer områder: gyteområder for fisk, sjøfuglkolonier og sårbar bunnfauna (korallrev). De utvalgte områdene er Mørebankene, Haltenbanken, Sklinnabanken, Remman, Froan med Sularevet, Iverryggen, Vestfjorden, Jan Mayen med Vesterisen, Eggakanten og Den arktiske front (figur 4.9.3). Rapportens tredje hoveddel er en kortfattet kartlegging av viktige områder for næringer.

Sårbarhetsrapporten

Sårbarhet kan defineres ut fra en arts eller en naturtypes evne til å opprettholde sin naturtilstand i forhold til ytre, ofte menneskeskapt påvirkning. Et områdes sårbarhet vurderes gjerne på bakgrunn av forekomsten av arter og leveområder som naturlig hører hjemme i området, og artenes produksjonsevne. Sårbarhetsrapporten tar utgangspunkt i SVO-ene. Rapporten vurderer sårbarhet i forhold til påvirkningene som inngår i Sektorutredningene (figur 4.9.2), det vil si skipstrafikk, petroleumsvirksomhet, fiskeri og effekter på Norskehavet fra kilder utenfra. I tillegg til å kartlegge hvordan enkeltsektorer påvirker de omtalte områdene, blir også effekten av

samlet påvirkning på de enkelte områdene diskutert. Noen av aktivitetene er årstids-avhengige, og noen områder og/eller arter kan være sårbare bare i deler av året, noe det tas hensyn til i vurderingene i rapporten. Sårbarhet er vurdert både i forhold til regulær aktivitet og ved uhell.

Indikatorrapporten

Indikatorrapporten er bygget opp som den tilsvarende rapporten for Barentshavet. Søkelyst settes imidlertid litt mer på sårbare og truede arter. Dessuten er det lagt mye større vekt på forurensning i forhold til trygg sjømat. Mens indikatorrapporten for Barentshavet inneholdt forslag til "indikatorer og miljøkvalitetsmål," inneholder rapporten for Norskehavet forslag til "indikatorer, referanseverdier og tiltaksgrenser". Dette skyldes en endring i mandatet fra den departementale styringsgruppen, og er absolutt en forbedring. I alt er det foreslått 48 indikatorer knyttet til klima, forurensning, plankton, fisk, sjøpattedyr, sjøfugl, bunnfauna og fremmede arter.

En del av de foreslåtte indikatorene er basert på datatidsserier som allerede eksisterer. For andre må eksisterende data tilrettelegges før indikatorene eventuelt kan tas i bruk eller helt nye datainnsamlingspro-

grammer må startes. For noen av indikatorene må hensiktsmessige referanseverdier etableres av fagmiljøene.

For kommersielle fiskeslag er det gjort en stor innsats for å etablere gode tidsserier for fangst, bestandsstørrelse, fiskedødelighet og andre parametere. Et utvalg av disse er foreslått som indikatorer. Det er etablerte mål for forvaltningen og forvaltningsregler for mange arter, og det har vært naturlig å utlede tiltaksgrenser fra disse. For klappmyss, grønlandssel og vågehval, som blir jaktet kommersielt, finnes det også gode data. For andre sjøpattedyr og sjøfugl har overvåking og forskning ikke så sikker finansiering, og datatilfanget er ikke så godt.

Behovet for nye data

Et kapittel i rapporten er kalt "Veien videre" og inneholder bl.a. en kort diskusjon om behovet for nye data til oppdatering og vedlikehold av indikatorene. Det diskuteres også i hvilken grad dette behovet kan dekkes gjennom eksisterende programmer for datainnsamling og behovet for ny langsiktig finansiering. Dataserier som ikke vedlikeholdes, vil ikke ha noen verdi som indikatorer. Kapitlet omtaler også forhåndsbestemte handlingsplaner, det vil si hva som skjer dersom målene ikke blir

nådd, og behovet for videreutvikling av de foreslåtte indikatorene og miljøkvalitetsmålene.

Kunnskapsrapporten

Sentralt i Kunnskapsrapporten er prioriteringer av de forsknings-, overvåkings- og kartleggingsbehovene som er relevante for en helhetlig, økosystembasert forvaltning av Norskehavet. Kunnskapsbehov fra sektorrapportene ble først identifisert og trukket ut av medlemmer i arbeidsgruppen med ekspertise innen sektoren. Behovene ble strukturert etter om de var relatert til forskning, kartlegging eller overvåking.

Rapporten påpeker at det generelt er behov for forskning som utvikler gode overvåkingsmetoder, analyser og modeller. Forskning for å bedre kunne forstå og evaluere fremtidig utvikling av økosystemet i Norskehavet må videreutvikles, og på mange felt etableres. Dette bør skje innen faginstusjonene, men også på tvers av disse. Forskning som har som mål å forstå drivkreftene i økosystemet og samspillet mellom aktuelle indikatorer er særlig viktig, sammen med forskning på miljø- og samfunns effekter av ressursutvinning i havet. Kartlegging blir viktig for å dekke

kunnskapsbehov og tilrettelegge for fremtidig overvåking av indikatorer som i dag ikke dekkes.

Foreslår overvåkningsgruppe

Avslutningsvis i Kunnskapsrapporten er det utarbeidet et forslag til hvordan fremtidig overvåking i Norskehavet kan organiseres. Det tilrådes at det opprettes én overvåkningsgruppe som skal dekke både Barentshavet og Norskehavet: ”*Rådgivende gruppe for overvåking av Barentshavet og Norskehavet*”. Denne gruppen skal gi råd angående planlegging, koordinering og samordning av overvåkingsvirksomhet, samt ha ansvaret for den praktiske samling av data fra de ulike etater og tilstandsrapportering.

Det har blitt lagt ned mye arbeid i forbindelse med den helhetlige forvaltningsplanen for Norskehavet. Dersom konklusjonene og rådene blir tatt til følge av beslutningstakerne vil det ha stor innflytelse på forvaltningen av Norskehavet de nærmeste tiårene. Planen utpeker blant annet geografiske områder der en må være spesielt forsiktig med petroleumsaktivitet, men kommer også med føringer om hvilke felt det er behov for mer forskning på.

A New Holistic, Ecosystem-based Management Plan for the Norwegian Sea

A White paper on a new holistic, ecosystem-based management plan for the Norwegian Sea will be launched by the Norwegian government in spring 2009. During 2007 and 2008 a series of background documents have been finalized. The Institute of Marine Research has had a key role in the development of several of these documents and has chaired the work on the “Area report”, “Indicator report”, “Vulnerability report”, and “Knowledge report”.